

Tillstånd och upplysning
Lena Hansson**Delgivningskvitto****BESLUT**Datum
2014-03-21Er referens
Christina MarmolinDiariernr
06.1.2a-H13-02408Aktnr
F-1966Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)
att: Sunita Hallgren
105 33 Stockholm**Beslut angående ansökan om dispens på växtskyddsområdet för Stomp SC****1 Beslut**

Kemikalieinspektionen (Kemi) bifaller ansökan om dispens för att släppa ut växtskyddsmedlet Stomp SC på marknaden för begränsad och kontrollerad användning. Dispensen gäller för användning mot örtogräs i yrkesmässiga odlingar av lök, purjolök, gräslök, palsternacka samt torra trädgårdsbönor.

Dispensen gäller från och med 25 mars 2014 till och med 22 juli 2014 och med följande villkor:

	Lök/ friland	Purjolök/ friland	Gräslök/ friland	Palsternacka/ friland	Torra trädgårdsbönor/ friland
Behandlings- metod	Lantbruksspruta med bom				
Utvecklings- stadium (BBCH)/Säsong (min-max)	0-12	0-12	0-12	0-12	0-9
Max antal behandlingar per år	1-2	1-2	1-2	1-2	1
Behandlings- intervall (dygn)	-	-	-	-	-
Tid mellan sista behandling och skörd	8 veckor	8 veckor	8 veckor	3 månader	10 veckor
Dos: g verksamt ämne/ha vid varje behandling (min-max)	Max 720 g pendimetalin/ha och år, vilket motsvarar högst 1,8 L Stomp SC/ha och år				
Behörighetsklass	2L				
Övriga villkor	För att begränsa riskerna för vattenlevande organismer ska ett skyddsavstånd om minst 30 meter hållas till vattenmiljöer (sjöar, vattendrag och andra vattensamlingar) vid spridning.				

2 Beskrivning av ärendet

Den 13 december 2013 inkom ansökan om dispens för nedanstående ändamål.

Nelli-id: NAF-Q030, 2013-01-18

Datum
2014-03-21Er referens
Christina MarmolinDiariernr
06.1.2a-H13-02408Aktnr
F-1966

Sökande	Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) att: Sunita Hallgren 105 33 Stockholm
Ombud	—
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Stomp SC
Produktens reg nr	Godkännandet upphörde 2008-12-31 efter att ansökan om fortsatt godkännande för tiden därefter avlogs (reg nr 4359)
Verksamma ämnen	Pendimetalin 400 g/l
Funktion	Herbucid
Sökt användningsområde	Mot örtogräs i lök, purjolök, gräslök, palsternacka och torra trädgårdsbönor
Sökandens skäl till ansökt dispens	Brist på tillräckligt effektiva ogräs-bekämpningsstrategier i konkurrenssvaga fältgrönsaker (lök, purjolök, gräslök, palsternacka och torra bönor). Ogräsen konkurrerar med grödan om vatten, näring och ljus vilket innebär lägre skörd med dålig kvalitet och i vissa fall ökade kostnader för nyanläggning av odlingar. En svensk rationell produktion som kan möta priskonkurrensen från importen är nödvändig. Detta innebär att man måste ha en effektiv kemisk ogräsbekämpning för att få så låga kostnader som möjligt för att inte äventyra svenska odlares förutsättningar att konkurrera på den inre marknaden. För sysselsättning är frilandsproduktion av grönsaker viktigt. Till exempel: lökodlingen är mycket viktig för Öland som region liksom bruna bönor. Löken står för 80 % av omsättningen och bruna bönor tillsammans med gula ärtor för 20 %. Om lökodlingen försvinner drabbar det Öland som region hårt. Detsamma gäller många odlare och packerier i övriga Sverige Enbart lökodlingen i Sverige omfattar ca 500 företag som tillsammans omsätter över 300 miljoner. Lök och andra specialgrödor är ofta ryggraden i verksamheten i de företag som producerar dessa och det som övrig produktion planeras efter. Det är också de grödor som sysselsätter mest personal både i odling, lagring och distribution. Även i ledet efter odlarledet sysselsätter grönsaksproduktionen personal, denna sysselsättning kan regionalt och lokalt vara mycket viktig.

KemI har samrått med Livsmedelsverket i fråga om konsumentskydd. Den resthaltsbedömning som gjorts i samband med dispensansökan 2011/2012 (dnr 731-H11-01363) gäller även för denna ansökan och inga gränsvärden har ändrats sedan förra utvärderingen.

Stomp SC (pendimetalin 400g/l) har tidigare varit godkänd i Sverige med reg nr 4359. Av Bilaga 3 i Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2008:3) om bekämpningsmedel framgår att kvarvarande medel inte får användas efter 2010-12-31. Skälen till KemIs avslag var oacceptabla risker för vattenlevande organismer och risk för bioackumulering.

KemI har tidigare gett dispens för användning av Stomp SC för odlingssäsongen 2011 (dnr 731-H11-01148), 2012 (dnr 731-H11-01363) och 2013 (dnr 06.1.2a-H13-00249). Beslutet 2011 grundade sig på Miljödomstolens dom 2011-01-28, enligt den domen fick KemI själv besluta om vilka villkor som skulle gälla för dispensen.

Som en del av underlaget till ansökan om dispens för odlingssäsongen 2014 hänvisar LRF till tidigare inskickat material till KemI avseende dokumentation om resthalter i grödor utan hänvisar.

Försöksresultat från projektet Minor Use, som har skickats med ansökan, visar att det fortfarande återstår en del arbete med att få fram hållbara system för bekämpningsstrategier och bekämpningsmetoder när det gäller ogräshantering i de konkurrenssvaga grödorna. De grödor som utvecklas långsamt i början påverkas mest av konkurrensen från ogräs om vatten, ljus och växtnäring.

Utgångspunkten inom Minor Use-projektet är att testa sådana växtskyddsmedel som redan finns godkända på den svenska marknaden i andra grödor eller medel som är på väg in. Detta begränsar antalet valmöjligheter.

Utifrån de hittills samlade erfarenheterna från Minor Use projektet ser möjligheterna för en snabb lösning inom strategier svårast ut för lök (försök har pågått sedan 2009 att ta fram ogrässtrategier för att klara de utsatta grödorna som omfattas av denna ansökan) men än är inte resultatet tillräckligt bra. Hittills testade medel och strategier innebär stora risker för skada på grödan. Mekanisk ogräsbekämpning kan kombineras med kemisk bekämpning och görs så även i praktiken. Enbart mekanisk bekämpning medför kraftigt ökade kostnader vilket idag inte kan konkurrera på den hårt prispressade marknaden där svenska råvaror konkurrerar med importerade

Lökodling i Sverige omfattar ca 1000 ha. Lök odlas i Skåne, Öland, Gotland, Blekinge och Östergötland. Produktionen och konsumtionen av lök har ökat medan priset på lök har sjunkit. Utan tillgång på Stomp SC reduceras skörden med 10 – 50 %. Förutom skördereducering blir storleksfördelningen påverkad – andelen liten lök ökar. Liten lök ger ett lägre pris på marknaden. Normalskörd av lök beräknas till 50 ton, en skördereducering på 10 % ger 5 ton i skördeförlust. Intäktsförlusten för reducerad skörd samt lägre pris på grund av större andel småfallande lök motsvara ca 8 000 kronor per ha vilket motsvarar en intäktsförlust på över 20 % vilket inte lökodlingen kan bära för att vara konkurrenskraftiga. Skördereduktionen kan bli betydligt större utan tillgång på Stomp SC om det förekommer stor mängd av bågarnattskatta, viol och korsört vilket kan leda till en skördereducering på uppskattningsvis 50 % motsvarande 25 tons skörd. Dessa ogräs är idag vanligt förekommande. Produktionsvärdet för lök i Sverige var 76,3 miljoner för 2012 och är den nästa största odlingen i Sverige efter morötter. Lök har idag en självförsörjningsgrad under säsong på 80 % och för hel året på ca 55 %.

Purjolök: I purjolök har försöken varit mer lyckosamma och under 2014 kommer en slutlig strategi att provas för att förhoppningsvis leda fram till en färdig strategi för 2015/16.

Det finns en ansökan om utökat mindre användningsområde inlämnad för användning av Totril EC 225 i purjolök. Till dags dato har inget beslut fattats för den ansökan.

Då strategin ännu inte är klar och sökt UPMA för Totril EC 225 inte är beslutad behövs dispens för Stomp SC i purjolök under odlingssäsong 2014. I purjolök finns endast Boxer att tillgå som herbicid. Boxer har inte tillräcklig effekt på bägarnattskatta, baldersbrå, åkerbinda och målla. Den svenska purjolöksodlingen omfattar ca 180 ha. Produktionsvärdet för de 2800 ton purjolök som producerades var 2012 14,8 miljoner SEK. Utan Stomp SC ökar insatsen av handrensning och mekanisk ogräsbekämpning vilket ger en ökad kostnad på ca 25 – 30 000 kronor per ha vilket motsvarar 5,4 miljoner SEK, vilket skulle innebära över 35 % ökade kostnader med följderna att svensk produktion inte skulle bli konkurrenskraftig utan riskera försvinna.

Gräslök: Endast Fenix (aklonifen 600 g/l) finns tillgängligt men klarar inte av gråbo, maskros, nattskatta, baldersbrå med flera. I gräslök, som är en mycken liten gröda till sin omfattning, är det tänkt att dra slutsatser från lök-försöken och söka utvidgat produktgodkännande utifrån detta. Gräslök odlas på ca 10 ha och är en flerårig kultur som skördas i genomsnitt 4 år efter anläggningsåret. Första året - anläggningsåret skördas inte gräslöken. Skörden av gräslök beräknas till ca 5 ton/ha efter år 2. För att klara av problemogräs som maskrosor, nattskatta, baldersbrå är Stomp SC helt avgörande då det saknas alternativa preparat. Utan tillgång till Stomp SC beräknar Findus med skördereducering på upp till ca 50 % samt ökade odlingskostnader för nyanläggning. Antalet år som gräslök kan skördas blir färre om ogräs etableras i odlingen. Ogräs i gräslöksodlingen gör att man tvingas att avsluta odlingen tidigare än efter 4 år, vilket innebär kortare livslängd på odlingsytan samt färre intäktsår per anlagd odlingsyta. Anläggningskostnader för gräslök är ca 25 000 kronor/ ha. Dessutom riskerar industrin att få in ogräs i produkten, vilket påverkar kvalitén. Utan tillgång på Stomp SC är idag gräslöksodlingen inte konkurrenskraftig på den Europeiska marknaden.

Palsternacka: Den långsamväxande palsternackan är känslig för bladskador av herbicider vilket resulterar i skördesänkning. Försök fortsätter under 2014 med lägre doser för Boxer, Fenix och Proman och Centium, för att se om det är en framkomlig väg att hitta en ogrässtrategi för palsternackor. Palsternacka odlas på ca 350 ha i Sverige. Normskörden för palsternacka är ca 35-50 ton/ha. Utan tillgång på Stomp SC kan ogräsförekomst av viol, korsört, nattskatta reducera skörden med upp till 30 %. Detta ger ett inkomstbortfall på ca 15 ton/ha motsvarande ca 80 000 kronor/ha i intäkter, vilket totalt motsvarar ca 28 miljoner SEK.

Torra bönor: För produktion av torra bönor finns det inga godkända ogräsmedel på marknaden. Strategiförsök gjorda i bruna bönor 2013 har haft positiva resultat och ska under odlingssäsongen 2014 utvidgas till att omfatta även torra bönor av andra kulörer, där främst de olika bönsorternas känslighet för skador av ogräsmedlen (fytotoxicitet) behöver undersökas för att kunna finjustera ogrässtrategier för framtiden. Torra bönor odlas på ca 750 ha. Bruna bönor har en normskörd av ca 1800 kg per ha. Bönor är mycket känsliga och påverkas mycket av hur väderförhållandena och sjukdoms- och ogrässtrycket blir under odlingssäsongen. Utan tillgång på Stomp SC kan skördebortfallet bli på upp till 50 % med intäktsbortfall på upp till 6000 kronor/ ha speciellt under torrare år vilket utsätter bönodlingen för fara. Skördebortfallet motsvarar ett produktionsvärde på 4,5 miljoner SEK. Bruna bönor från Öland är Sveriges enda råvara som har ett särskilt skydd, (SGB) inom EU:s reglemente för Särartsskydd. För övriga torra bönor finns det idag inget rimligt alternativ vilket gör att även dessa bönor utsätts för fara.

3 Skäl

Enligt artikel 28 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009¹ får endast godkända växtskyddsmedel släppas ut på den svenska marknaden och användas. KemI får dock i vissa fall meddela dispens från kravet på godkännande. Av artikel 53 i förordningen följer att en medlemsstat i särskilda fall får tillåta att ett växtskyddsmedel under högst 120 dagar släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av fara som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt.

Stomp SC är en jordverkande herbicid som appliceras före och/eller efter uppkomst beroende av gröda. Produkten har dokumenterat god effekt mot ogräs, även mot problemogräs exempelvis bägarnattskatta. I de aktuella grödor som ansökan avser finns inga alternativa bekämpningsmetoder eller bekämpningsmedel som ger en tillräcklig effekt.

Lök: Stomp SC är jordverkande och hindrar ogräs att utvecklas vid uppkomst av grödan. Stomp SC har bra effekt på nattskatta och har dokumenterat låg risk att orsaka skada på grödan. KemI delar sökandens bedömning att det i nuläget inte finns något alternativ som helt klarar dessa förutsättningar och att enbart mekanisk bekämpning medför kraftigt ökade kostnader. Lök är en viktig gröda med stor omsättning. Som sökanden påpekat odlas lök främst i Skåne, Blekinge, Östergötland och på Öland och Gotland. Dessa regioner kommer att drabbas hårt av en minskad

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG.

lökproduktion. KemI anser att sökanden, med de omständigheter som framförts i ansökan, visat att det föreligger skäl att bifalla ansökan avseende lök.

Purjolök: Sökanden har bland annat uppgett att försöken avseende purjolök varit framgångsrika och att alternativa metoder till Stomp SC finns inom en snar framtid. Purjolök är en förhållandevis liten gröda som är känslig för skördeförluster och där ett skördebortfall får stora ekonomiska konsekvenser i odling, lagring och distribution. KemI anser att sökanden, med de omständigheter som framförts i ansökan, visat att det föreligger skäl att bifalla ansökan avseende purjolök.

Gräslök: Gräslök är en mycken liten gröda till sin omfattning och KemI delar sökandens uppfattning om att antalet år som gräslök kan skördas blir färre om ogräs etableras i odlingen samt att ogräs i gräslöksodlingen gör att man tvingas att avsluta odlingen tidigare än efter 4 år, vilket innebär kortare livslängd på odlingsytan samt färre intäktsår per anlagd odlingsyta. För odlingar i gräslök finns Fenix (aklonifen 600 g/l) godkänt och KemI delar sökandens uppfattning om att detta växtskyddsmedel inte klarar av gråbo, maskros, nattskatta, baldersbrå med flera. Då gräslök är en liten gröda känslig för skördeförluster och där ett skördebortfall får stora ekonomiska konsekvenser i odling, lagring och distribution anser KemI att sökanden, med de omständigheter som framförts i ansökan, visat att det föreligger skäl att bifalla ansökan avseende gräslök.

Palsternacka: Palsternacka är en förhållandevis liten gröda som är känslig för skördeförluster där ett skördebortfall får stora ekonomiska konsekvenser i odling, lagring och distribution. Sökanden har bland annat uppgett att man kommer att fortsätta doseringsförsöken med godkända bekämpningsmedel under 2014. KemI anser att sökanden, med de omständigheter som framförts i ansökan, visat att det föreligger skäl att bifalla ansökan avseende palsternacka.

Torra bönor: Sökanden har bland annat uppgett att strategiförsök gjorda i bruna bönor 2013 har haft positiva resultat och ska under odlingssäsongen 2014 utvidgas till att omfatta även torra bönor av andra kulörer, där främst de olika bönsorternas känslighet för skador av ogräsmedlen (fytotoxicitet) behöver undersökas för att kunna finjustera ogrässtrategier för framtiden. Bruna bönor från Öland är Sveriges enda råvara som har ett särskilt skydd, (SGB) inom EU:s reglemente för Särartsskydd och bruna bönor är ett nationellt biologiskt kulturarv. Bruna bönor i Sverige odlas endast på Öland och utgör tillsammans med lökodling en betydande del av öns lokala odlingsekonomi och skapar sysselsättning även utanför odlingarna. KemI anser att sökanden, med de omständigheter som framförts i ansökan, visat att det föreligger skäl att bifalla ansökan avseende torra bönor.

För sysselsättning är frilandsproduktion av sökta grödor viktigt. Lök och andra specialgrödor är ofta den bärande delen i verksamheten för producenterna och det som övrig produktion planeras efter. Det är också de grödor som sysselsätter mest personal avseende odling, lagring och distribution. Även i ledet efter odlarledet sysselsätter grönsaksproduktionen personal, denna sysselsättning kan regionalt och lokalt vara mycket viktig.

Det finns inga godkända bekämpningsmedel som klarar av framförallt nattskatta (bägarnattskatta och svart nattskatta), men även andra besvärliga örtogräs (korsört, baldersbrå, dân, viol, svinmålla och åkerbinda) i nämnda grödor. Faran med dessa ogräs är att de utvecklas avsevärt snabbare än vad de ovan nämnda konkurrenssvaga grödorna gör. En dispens skulle kunna avvärja den fara för skördebortfall som odlarna står inför och därmed även säkra övriga produktionsled.

Vid en samlad bedömning anser KemI att de stora problemen med ogräs i konkurrenssvaga grödor som lök, purjolök, gräslök, palsternacka och torra bönor (bruna-, vita, svarta och röda) fortfarande innebär en sådan fara som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt än att tillåta användning av Stomp SC, enligt angivna rekommendationer, i dessa kulturer.

De villkor som framgår av beslutet grundar sig på den bedömning som gjordes i samband med dispens dnr 731-H11-01363. Inget har förändrats i sak odlingsmässigt sedan den bedömningen gjordes förutom och att morötter nu har en strategi som fungerar och därmed inte finns med i årets ansökan. Dock har en ny lagstiftning förordning (EG) nr 1107/2009 och nya grunder för dispens instiftats. Dessa skiljer sig ifrån varandra och det är viktigt att betona att de lagstadgade grunder för dispens som gällde vid tiden för den dom som utgör grunden för domskälen och KemI:s beslutsskäl inte längre är gällande.

Mot bakgrund av de skäl som redovisats ovan finner KemI att kraven i artikel 53 i EU-förordningen är uppfyllda för begränsad och kontrollerad användning med de villkor som har beslutats. Ansökan bör därför bifallas.

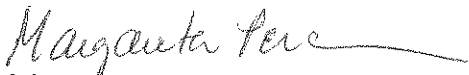
4 Upplysningar

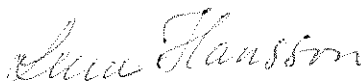
KemI upplyser om att dispens enligt artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 i normalfallet bara beviljas en gång. Det är därför viktigt att sökanden utformar en strategi för att få produkten godkänd inför kommande odlingssäsonger eller ta fram andra bekämpningsmetoder. En odlarorganisation kan ansöka om utvidgat produktgodkännande för ett mindre användningsområde genom ömsesidigt erkännande av ett användningsområde som är godkänt i ett annat EU-land, men inte i Sverige. En förutsättning är att samma produkt är godkänd i båda länderna. Detta framgår av artikel 51.7 i förordning (EG) nr 1107/2009. För det fall det aktuella växtskyddsmedlet inte är godkänt i Sverige, pga. att någon ansökan inte lämnats in, får officiella eller vetenskapliga jordbruksorgan eller jordbruksorganisationer ansöka om produktgodkännande av samma växtskyddsmedel. En förutsättning för detta är att den som innehar produktgodkännandet gett sitt medgivande. Detta framgår av artikel 40.2 förordning (EG) nr 1107/2009.

5 Hur man överklagar

Detta beslut får överklagas hos Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. Ett skriftligt överklagande ställt till Mark- och miljödomstolen ska i så fall ha kommit till KemI inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

På Kemikalieinspektionens vägnar

Margareta Persson
Beslutande

Lena Hansson
Föredragande

Katarina Bigovic Apitzsch
Jurist

Kopia till:

- Jordbruksverket
551 82 Jönköping
- Livsmedelsverket
Box 622
751 26 Uppsala
- BASF A/S
Postboks 4042
DK-2300 Köpenhamn S
Danmark